

Вознюк Марія — дослідниця ссавців і завідувач Зоологічного музею Львівського університету

Ігор Шидловський, Софія Питель-Гута

Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів)
e-mail: shydlyk@gmail.com; orcid: 0000-0002-1003-2562

SHYDLOVSKYY, I., S. PYTEL-HUTA. Voznyuk Mariya, researcher of mammals and head of the zoological museum of Lviv University. — Voznyuk Mariya was a mammalogist who in 1967–1996 was head of the Zoological Museum of Ivan Franko State University of Lviv. She studied small mammals of the western regions of Ukraine and the outskirts of Lviv, participated in many expeditions, and collected materials for the exhibition and scientific collection of the Zoological Museum. As a manager, she took care of the development of the museum, the appearance of exhibitions, their enrichment and renewal. She authored over 20 scientific works.

Біографічні деталі

Вознюк Марія Никонівна (1929–2003) народилася у м. Берестечко Волинської області. Шкільні роки припали на бурхливий час трансформації світоглядів і випробування характерів, проте не змінили романтичності її душі. Через війну й повоєнну невизначеність частину шкільних іспитів складала екстерном. З 14 років пішла працювати, аби допомогти сім'ї. Пізніше вступила на природничий факультет Львівського педінституту, успішно закінчила навчання (1953) і залишилася у виші викладачем. Протягом 1953–1961 рр. — асистент кафедри зоології педінституту.

1961–1963 рр. — асистент кафедри зоології, 1963–1967 рр. — старший лаборант кафедри фізіології людини і тварин Львівського університету. З 1967 р. — співробітниця Зоомузею ЛНУ, зокрема упродовж 1967–1997 рр. — його завідувачка, у 1997–2003 рр. — інженер. У 2003 р. раптово захворіла і переїхала до родичів у м. Івано-Франківськ. Там же померла і похована 5 листопада 2003 р.

Рис. 1. Марія Никонівна Вознюк. Портрет з особової справи, орієнтовно 1996 р.

Ключові доробки в галузі теріології

Напрям наукових пошуків дослідниці — вивчення дрібних ссавців західних областей України й околиць Львова. Марія Никонівна — учасник багатьох експедиційних виїздів. У 1973 брала участь в експедиції до Казахстану, де збирала матеріали для експозицій та фондів зоологічного музею ЛНУ. Щороку навідувалася на Волинське Полісся, Мале Полісся, також часто — у Карпати, Передкарпаття й Буковину.

Марія Вознюк — автор близько 20 наукових праць.

Серед її відомих доробків — такі праці: «Теріонаселення окультурених ландшафтів Волинського Полісся, шляхи формування та перспективи» (Полушина *et al.* 1974); «Нові дані про *Apodemus microps* території СРСР» (Полушина & Вознюк 1980), «Каталог рідкісних та червонокнижних видів тварин колекцій Зоологічного музею» (Царик *et al.* 2000).

Важливо сказати, що з невеличкої згаданої публікації 1980 р. про «*Apodemus microps*» почалася ціла епоха систематичних ревізій і перегляду даних про поширення в Україні й загалом у Східній Європі, діагностику і мінливість мишаків групи *Sylvaemus sylvaticus* (*sensu lato*), які нині визнані представленими у фауні України трьома видами.

Найдовший відрізок її життєвого шляху пов'язаний із Зоологічним музеєм біологічного факультету Львівського університету, роботою якого вона керувала з 1967 до літа 1997 р., а після виходу на пенсію працювала на посаді інженера. Попри це Марія Никонівна дбала про музей і вигляд його експозицій, з огляду — а що скажуть відвідувачі? У колекціях музею з її етикетками зберігаються 15 екз. ссавців чотирьох видів, зібраних в околі Арикти у Казахстані та в Мукачівському районі Закарпаття, серед них — ховрах малий, строкатка степова, мишаки європейський і жовтогрудий.

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Захопленням Марії Никонівни було зібрання Зоологічного музею Львівського університету, яке вона доглядала і дбала про його розвиток. Не меншим захопленням її було виготовлення мокрих препаратів з пошуком консервувальних рідин (рецептів), які не викликали вицвітання зразків. Окрім наукового багажу, спілкування з природою давали життєву наснагу, підтримували внутрішню рівновагу, якою вона вирізнялася.

Марія Никонівна дуже любила поїздки в Шацький біостаніонар зі студентами — місце щорічних польових навчальних практик. Проводила там теріологічні екскурсії, навчала азів таксидермії. То були справді цікаві, змістовні заняття. Притаманні їй доброзичливість та інтелігентність однаково імпонували й колегам, і молоді. «Кожну роботу треба робити добре», — це її кредо однаково стосувалося викладання, музейних справ, домашніх клопотів чи праці на землі, для якої вивільнилося трохи часу останніми роками.

За її активної участі стала можливою підготовка огляду «Байкальські збори Б. І. Дибовського у колекціях Зоологічного музею Львівського державного університету» (рос.) (Шидловський *et al.* 2000).

Пам'яті дослідниці підготовлено декілька публікацій (Шидловський *et al.* 2004; Шидловський 2005, 2011).

Література

- Полушина, Н. А., М. Н. Вознюк, І. Ф. Смельянова. 1974. Теріонаселення окультурених ландшафтів Волинського Полісся, шляхи формування та перспективи. *Вісник Львівського університету. Серія біологічна*, 7: 39–45.
- Полушина, Н. А., М. Н. Вознюк. 1980. Новые данные по *Apodemus microps* Krat. et Ros. территории СССР. *Грузуны: Материалы 5 съезда Всесоюзного териол. о-ва*. Наука, Москва, 37–38.
- Царик, Й. В., І. В. Шидловський, О. В. Головачов, Т. І. Лисачук, Х. Й. Романова, Т. М. Паславська, Г. З. Єдинак, Р. С. Павлюк, М. Н. Вознюк. 2000. *Каталог рідкісних та червонокнижних видів тварин колекцій Зоологічного музею*. ЛНУ ім. І. Франка, Львів, 1–48.
- Шидловський, І. В., Р. С. Павлюк, Х. Й. Романова, М. Н. Вознюк. 2000. Байкальские сборы Б.И. Дибовского в коллекциях Зоологического музея Львовского госуниверситета. *В кн.: Моллюски. Проблемы систематики, экологии и филогении*. IV совещание по изучению моллюсков (Санкт-Петербург, 27–29 октября 1998 г.) СПб, 150–152.
- Шидловський, І., В. Леснік, Г. Кшемінська. 2004. Пам'яті колеги. *Вісник Львівського університету. Серія біологічна*, 35: 267.
- Шидловський, І. В. 2005. Вознюк Марія Никонівна. *Енциклопедія Львівського університету. Біологічний факультет та Ботанічний сад. Матеріали до енциклопедії*. Видавничий центр ЛНУ, Львів, 34–35.
- Шидловський, І. 2011. Вознюк Марія Никонівна. *Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка : в двох томах. Том 1: А-К*. ЛНУ імені Івана Франка, Львів, 298.

Шидловський, І., С. ПИТЕЛЬ-ГУТА. Вознюк Марія — дослідниця ссавців і завідувач Зоологічного музею Львівського університету. — Марія Вознюк — териолог, яка у 1967–1996 рр. була завідувачкою Зоологічного музею Львівського державного університету імені Івана Франка. Досліджувала дрібних ссавців західних областей України й околиць Львова, учасник багатьох експедиційних виїздів, де збирала матеріали для експозицій та фондів зоологічного музею. Як завідувач — доглядала і дбала про розвиток музею, вигляд експозицій, їхнє поповнення і поновлення. Авторка понад 20 наукових праць.